

**EUROPA-DISKURS ТРЕТЬОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ:
ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ АСПЕКТИ
(НА ПРИКЛАДІ НІМЕЦЬКОЇ ПРЕСИ ПІСЛЯ
ВОЄННОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ В УКРАЇНУ 24.02.2022 Р.)**

Наталія ЛИСЕЦЬКА

*кандидат філологічних наук, доцент,
професор кафедри німецької філології*

Волинського національного університету імені Лесі Українки

просп. Воли, 13, м. Луцьк

ORCID: 0000-0001-8821-4836

Scopus Author ID: 57431101700

lysetska.nataliya@vnu.edu.ua

У статті проаналізовано медіатексти, що вербалізують *EUROPA-Diskurs* у новій історичній реальності, яка склалася до й у ході російсько-української війни; відібрано текстові пасажі з німецької преси за 2022–2024 рр., які містять висловлювання провідних європейських політиків щодо огляду воєнних дій в Україні; встановлено, що *EUROPA-Diskurs* характеризується низкою стилістичних засобів, які увиразнюють актуальну ситуацію в європейському просторі. Значну роль відіграють при цьому тропи (метафора, метонімія, персоніфікація, гіпербола та ін.) та стилістичний синтаксис (клімакс, інверсія, анафора, антитеза та ін.). Очевидна воєнна небезпека передається за допомогою стилістичної фігури семантичного нарощення (*russische militärische Bewegungen in der Nähe von der Ukraine; mit hundert tausenden von Soldaten; mit schwerem Gerät und schwerer Bewaffnung; und das kombiniert mit einer bedrohlichen Rhetorik aus Russland*). 24 лютого 2022 р. персоніфікується з тією силою, що змінила увагу світу та Європу. Перед очима постає образ росії як брутального руйнівника (*Russlands Panzer und Raketen bringen keinen Frieden und keine Freiheit, sondern Tod und Zerstörung über Städte, Häuser*), який порушує європейський мирний порядок. Проте на тлі таких жахливих подій Європа згуртувалася та стоїть пліч-о-пліч (*Angesichts dieser schrecklichen Ereignisse steht Europa Seite an Seite*). На основі лексико-стилістичного аналізу виведено змістові та ціннісні зміни концепту EUROPA, що відбулись у свідомості європейців після повномасштабного вторгнення російських військ в Україну, як-от: російське вторгнення в Україну є початком нової ери й нової Європи; страждання України є моральним викликом для Європи та світу; невинна агресія росії ще більше згуртувала Європу; громадяни Європи готові платити ціну за захист ліберальних європейських цінностей; Європа стоїть перед випробуванням на стійкість; Європа демонструє єдність і відкритість

у прийнятті біженців з України тощо. Отже, у німецьких масмедіа за 2022–2024 рр. вимальовується образ *сильної Європи-переможця* у спільній боротьбі з Україною на протигагу *переможеної, деморалізованої і жалюгідної версії себе колишньої*. Європейським цінностям погрожують, їх захищають ціною свого життя в Україні (*Dann haben wir plötzlich gemerkt, dass diese grundlegenden europäischen Werte tatsächlich existieren. Und dass sie bedroht sind. Und dass die Europäer sie verteidigen. Mit ihrem Leben. In der Ukraine*).

Ключові слова: дискурс, EUROPA-Diskurs, лексико-стилістичний аналіз, медіадискурс, образність, спільна Європа, субституція.

**EUROPE-DISDISCOURSE OF THE THIRD MILLENNIUM:
LEXICAL AND STYLISTIC ASPECTS
(ON THE EXAMPLE OF THE GERMAN PRESS AFTER
RUSSIA'S MILITARY INVASION INTO UKRAINE ON 24.02.2022)**

Nataliia LYSETSKA

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Professor at the Department of German Philology
Lesya Ukrainka Volyn National University*

13 Voli ave, Lutsk

ORCID: 0000-0001-8821-4836

Scopus Author ID: 57431101700

lysetska.nataliya@vnu.edu.ua

In the article, media texts that verbalize EUROPE-discourse in the new historical reality that developed before and after the Russian-Ukrainian war were analysed; text passages from the German press for 2022–2024, which contain the statements of leading European politicians regarding the review of military operations in Ukraine were selected; it was established that EUROPE-discourse is characterized by a number of stylistic means that express the actual situation in the European space. A significant role in this is played by tropes (metaphor, metonymy, personification, hyperbole, etc.) and stylistic syntax (climax, inversion, anaphora, antithesis, etc.). The obvious military danger is conveyed using the stylistic figure of semantic build-up (*russische militärische Bewegungen in der Nähe von der Ukraine; mit hundert tausenden von Soldaten; mit schwerem Gerät und schwerer Bewaffnung; und das kombiniert mit einer bedrohlichen Rhetorik aus Russland*). February 24, 2022 is personified with the power that changed the world and Europe. The image of Russia as a brutal destroyer (*Russlands Panzer und Raketen bringen keinen Frieden und keine Freiheit, sondern Tod und Zerstörung über Städte, Häuser*), which violates the European peaceful order appears before the eyes. However, against the background of such terrible events, Europe has rallied and stands side by side (*Angesichts dieser schrecklichen Ereignisse steht Europa Seite an Seite*). On the basis of the lexical and stylistic analysis, the content and value changes of the

concept of EUROPE, which occurred in the minds of Europeans after the full-scale invasion of Russian troops into Ukraine, were deduced, such as: the Russian invasion of Ukraine is the beginning of a new era and a new Europe; Ukraine's suffering is a moral challenge for Europe and the world; Russia's unjustified aggression united Europe even more; European citizens are ready to pay the price for the protection of liberal European values; Europe is facing a test of sustainability; Europe demonstrates unity and openness in accepting refugees from Ukraine, and others. Thus, in the German mass media for 2022–2024, there emerges the image of a *strong, victorious Europe* in its joint struggle with Ukraine, as opposed to the *defeated, demoralized and miserable version of its former self*. European values are threatened, they are defended at the cost of own lives in Ukraine: *Dann haben wir plötzlich gemerkt, dass diese grundlegenden europäischen Werte tatsächlich existieren. Und dass sie bedroht sind. Und dass die Europäer sie verteidigen. Mit ihrem Leben. In der Ukraine.*

Key words: *discourse, Europe-discourse, lexical and stylistic analysis, media discourse, imagery, common Europe, substitution.*

Постановка проблеми. У лінгвістичній науці останніх років щоразу активніше простежується обговорення проблеми воєнного дискурсу. Це зумовлено, передусім, тими реаліями, які склалися в останні десятиліття, – воєнними конфліктами в різних точках континенту. Проте Європа опинилась у центрі світової уваги через російську війну в Україні, бо Україна – це частина Європи. Концепт EUROPA як складова частина публічного дискурсу є засобом і свідченням національної інтерпретації світу та об'єктом ментальної географії [5; 3; 13].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі проводилися пошуки концепту об'єднаної Європи (М. Гнатюк, Я. Черногор, R. Barkowski) [1; 8], Європи як політичної ідеї (Г. Мюнклер) [4], вивчалися когнітивно-лінгвістичні аспекти концепту «Європа» в українській публіцистиці (Я. Прихода) [5], концепт EUROPA у німецькій лінгвокультурі [3], концепт EUROPA на зрізі двох тисячоліть [13]. Проте дослідження концепту EUROPA третього тисячоліття в період агресивної політики та воєнних дій окремих держав, що переслідують поділ світу в глобальному масштабі й мають безпосередній вплив на еволюцію суспільних (у нашому контексті європейських) цінностей, спонукає до нових пошуків. Дослідження взаємодії мови в німецькому медіадискурсі дасть змогу відтворити ті зміни, що сталися у свідомості європейського товариства відтоді, як розпочалася російсько-українська війна.

Мета статті – розкрити зміст концепту EUROPA через відтворення відповідного концептуального простору на основі мовних засобів у німецькому газетно-публіцистичному дискурсі.

Матеріалом пошуку є німецькі медіатексти, що вербалізують *EUROPA-Diskurs* й опубліковані в німецьких ЗМІ до й після повномасштабного вторгнення.

Актуальність наукового пошуку полягає в осмисленні змістових характеристик та ціннісних змін концепту EUROPA XXI століття, пов'язаних із воєнними

викликами на Європейському континенті й із початком повномасштабної війни росії проти України, яка розпочалася 24 лютого 2022 р. та триває вже третій рік.

Для реалізації поставленої мети потрібно виконати такі завдання:

– з’ясувати суть концепту EUROPA в новій історичній реальності, що склалася до й у ході російсько-української війни;

– осмислити поняття *Europa* крізь призму його бачення провідними європейськими політиками;

– проаналізувати лексико-стилістичне оформлення медіадискурсу *EUROPA* на основі німецьких ЗМІ до й після повномасштабного вторгнення;

– вивести змістові та ціннісні зміни концепту EUROPA, що відбулись у свідомості європейців після повномасштабного вторгнення російських військ в Україну.

Виклад основного матеріалу дослідження. Упродовж останніх десятиліть війна в Європі здавалась утопією. Після закінчення Другої світової війни перший федеральний канцлер ФРН Конрад Аденауер у 1946 р. висловив ідею створення Сполучених Штатів Європи (нині Євросоюз) – об’єднання європейських держав, які б могли гарантувати мир та спокій у Європі – континенті, виснаженому багатьма війнами упродовж десятиліть: *“Es gibt nichts nach meiner tiefsten Überzeugung, was diesem gequälten, so oft von Kriegen durchtobten Erdteil endlich einmal Ruhe und Frieden bringen kann, als die Vereinigten Staaten von Europa”* [7].

Спільна Європа стала реальністю. У 1957 р. був створений Євросоюз, метою якого є зміцнення миру, демократичних цінностей та добробут громадян. ЄС об’єднує нині 27 європейських незалежних держав, що розміщені в Європі. Федеральний канцлер Німеччини Гельмут Коль мріяв створити сильну Європу, яка б могла гарантувати на Європейському континенті й у всьому світі стабільність і мир: *“Wir wollen ein friedfertiges Europa schaffen. Ein Europa, das stark genug ist, den Frieden auf unserem Kontinent zu sichern, kann auch einen aktiven Beitrag zum Frieden der Welt leisten“* [11].

Після розпаду Радянського Союзу на початку 1990-х р. всесвітня, зокрема європейська, спільнота була переконана, що холодна війна закінчилася назавжди й у Європі утвердиться тривалий мир. Проте залишилися ті сили, які не хотіли миритися з таким «приниженням» «радянської (російської) душі». І розвиток росії в новому тисячолітті під «вічним» правлінням путіна не лише дозволив знову відкритися старим суперечностям колишніх ворожих систем, адже росія тепер як велика держава висуває свої претензії, що спочатку завершилися анексією Криму, окупацією частини Донецької й Луганської областей та в лютому 2022 р. брутальним нападом на мирнолюбну суверенну державу Україну. Росія бачить Європу як потенційного супротивника, описуючи НАТО і ЄС як «загрозу» для себе.

Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг в інтерв’ю газеті “Bild” від 19.01.2022 р. ще напередодні російського вторгнення в Україну висловив стурбованість країн-членів Північноатлантичного альянсу про те, що Європі загрожує небезпека війни набагато більше, ніж це було до сих пір, використовуючи

при цьому низку епітетів і порівняння *eine neue echte Gefahr für neue militärische Konflikte in Europa; Kriegsgefahr in Europa so hoch wie lange nicht mehr* тощо. І ця нова реальна загроза нових військових конфліктів у Європі йде від росії: *denn, was wir sehen, sind ganz signifikante russische militärische Bewegungen von russischer Seite in der Nähe von der Ukraine mit hundert tausenden von Soldaten mit schwerem Gerät und schwerer Bewaffnung und das kombiniert mit einer bedrohlichen Rhetorik aus Russland. Und wir kennen natürlich auch die politische Geschichte Russlands, nämlich dass es auch 2014 die militärische Gewalt gegen die Ukraine angewendet hat. Und alles zusammen genommen bedeutet, dass es ein echtes Risiko des Krieges darstellt* [16]. Очевидна воєнна небезпека передається за допомогою клімаксу – стилістичної фігури семантичного нарощення (*russische militärische Bewegungen in der Nähe von der Ukraine; mit hundert tausenden von Soldaten; mit schwerem Gerät und schwerer Bewaffnung; und das kombiniert mit einer bedrohlichen Rhetorik aus Russland*) – й завершується ампліфікацією *Krieg*, що є стилістичним різновидом підсилення виразності й емоційності.

Відома представниця Німеччини від партії вільних німецьких демократів (FDP), депутатка німецького парламенту Dr. Marie-Agnes Strack-Zimmermann наголошала, що Європа не буде за цим всім бездієво спостерігати (*Europa wird nicht tatenlos zusehen*). Вона підкреслила, що Захід не може бути байдужим і потрібно про це відверто говорити та рішуче протистояти, допоки ще не розпочалося найстрашніше – війна в третьому тисячолітті на Європейському континенті: *“Ich begrüße, dass er (Generalsekretär der Nato Jens Stoltenberg) so deutlich ausspricht (das Wort „Krieg“ in den Mund nimmt), weil diese Aggression seitens Russland der Ukraine und damit dem Westen gegenüber eine besonders erregende Situation ist und wir sollten es nicht schön reden, aber wir müssen natürlich alles unternehmen, damit es eben nicht zu einem Krieg kommt.”* [16]. Метонімія *Europa* та *Westen* виконує номінативну функцію – позначає людей, пов’язаних із просторовими ознаками (проживають у Європі), які сповідують європейські (західні) цінності. Воєнна агресія з боку росії в ставленні до України стосується також Заходу, тому не потрібно її замовчувати, а треба робити все можливе для того, щоб запобігти війні.

Невиправдана агресія росії об’єднала Європу ще міцніше на рівні як урядів, так і громадянського суспільства. Уся Європа стала на захист України, на захист справедливості, демократії й свободи. Про це переконливо свідчать висловлювання провідних європейських політиків, зокрема депутатів Європарламенту.

Президентка Європейської комісії Ursula von der Leyen у своєму виступі на конгресі читачів, який 6 травня 2022 р. організувала провідна газета Німеччини *“Frankfurter Allgemeine”*, говорила про майбутнє Європи, яке повинно вирішитися найближчим часом. Ідеться не лише про долю українців та її мужніх людей, а і про європейців. Переможуть автократи чи вдасться демократам захистити свої цінності? Відповіді на ці запитання повинні дати і європейці, і демократи в усьому світі. Весь світ уважно спостерігає за тим, як ставляться європейці до захисту своїх цінностей, яке їхнє ставлення до цих моральних якостей: *“Es geht*

in der Ukraine nicht allein um das Schicksal unserer Nachbarn und seiner tapferen Menschen. Auch für uns, auch für die Europäische Union steht unglaublich viel auf dem Spiel. ... Werden es die Autokraten sein, die uns ihre Weltsicht aufzwingen? Oder gelingt es uns Demokraten, unsere Werte zu verteidigen? Die Antworten, die wir Europäerinnen und Europäer, aber auch andere Demokraten weltweit, auf diese Fragen geben, werden ganz klar die nächsten Jahrzehnte prägen. Denn der Rest der Welt beobachtet ganz genau, mit welcher Haltung und mit welcher Konsequenz wir uns für unsere Werte einsetzen? [12]. Фон дер Ляйн відвідала на початку війни з іншими політиками Європарламенту Київ і знищену російськими військами Бучу. Розмови з людьми дуже зворушили політиkinю, оскільки вони прагнуть у таку Європу, де панують мир, свобода, верховенство права. За таку Європу потрібно боротися й зміцнювати її щодня, бо наше майбутнє – це Європа: *“Mich haben die Gespräche mit den Menschen in der Ukraine zutiefst berührt. Denn in dem Sehnen, geradezu, dem Sehnen der jungen Generation in der Ukraine spiegelt sich wieder, was wir in den vergangenen Jahrzehnten als europäische Gemeinschaft erreicht haben und was wir viel zu häufig als selbstverständlich ansehen. Der Frieden, die Freiheit, die Rechtsordnung und die wirtschaftliche Sicherheit, die uns Europa gebracht hat. Es lohnt sich, für dieses Europa einzustehen, es lohnt sich, dieses Europa zu kämpfen, und es lohnt sich, in dieses Europa zu investieren und es jeden Tag zu festigen. Denn unsere Zukunft, das ist dieses Europa”* [12]. Як бачимо, наскрізною є тема Європи та її цінностей, що вимальовується на основі стилістичного синтаксису інверсії (*Der Frieden, die Freiheit, die Rechtsordnung und die wirtschaftliche Sicherheit, die uns Europa gebracht hat*), анафоричних повторів на початку фраз у межах одного речення (*Es lohnt sich, ... Es lohnt sich, ... Es lohnt sich*), пролепси (*unsere Zukunft, das ist dieses Europa*) тощо. Цей стилістичний синтаксис виконує роз’яснювальну функцію й дає змогу повніше розкрити зміст, який компресує в собі Європа.

Верховний представник із питань зовнішньої політики та безпеки й віцепрезидент Європейської комісії Josep Borrell на засіданні парламенту в березні 2022 р. сказав, що Європа вступила в нову еру та що наслідки цієї війни формуватимуть європейську політику в наступні роки й десятиліття. Ніхто не може стояти осторонь, і кожен європеєць повинен бути готовим за свою свободу та цінності заплатити неминучу ціну, яку принесе така структурна зміна: *“Die Verteidigung unserer liberalen Werte wird nicht möglich sein, wenn es kein politisches Engagement gibt und die Bürger nicht bereit sind, dafür einen Preis zu zahlen. Es wären leere Worte, wenn wir nicht bereit wären, zu handeln, geeinter und koordinierter aufzutreten und den unvermeidlichen Preis zu zahlen, den ein derartiger Strukturwandel mit sich bringen wird”* [14].

Членkinя Європарламенту Amaud Danjean (EVP, Frankreich) наголосила, що воєнне вторгнення росії є початком нової ери і Європа повинна зробити необхідні висновки. Вона має для цього всі необхідні інструменти. Однак єдине, чого їй досі не вистачало, – це політична воля: *“Der russische Einmarsch ist der Beginn einer neuen Ära und Europa muss daraus die notwendigen Konsequenzen ziehen. Was bedeutet dies in der Praxis? (...) Wir haben Instrumente zur Verfügung, die wir nur*

nutzen müssen. Was uns gefehlt hat, sind nicht Werkzeuge und Instrumente. Nein, was uns gefehlt hat, war der einmütige politische Wille unserer Mitgliedstaaten” [14]. Зміст висловленого посилюється на основі стилістичного прийому корекції (лат. *correctio*, від лат. *Corrigere* – «випрямляти, виправляти»), коли промовець виправляє самого себе й тим самим акцентує ще більшу увагу на сказаному.

Політикиня від партії зелених Ska Keller (Grüne/EFA, Deutschland) заявила, що путін веде війну проти всієї Європи, проти демократії, свободи та всіх універсальних цінностей, тому європейці повинні виступити монолітно за утвердження миру й безпеки в Європі: *“Putin führt einen Krieg gegen Europa als Ganzes, gegen Demokratie, Rechtsstaatlichkeit und Freiheiten, die universelle Werte sind. Als europäische Union, als eine Union, die für den Frieden errichtet wurde, müssen wir für die europäische Sicherheit handeln*” [14].

Європа стане ще міцнішою, згуртувавшись навколо України, бо вона захищає не лише свою національну ідентичність і свою землю, але й європейські цінності – свободу, демократію та інші фундаментальні цінності. Саме на цьому наголосили прем'єр-міністр Польщі Mateusz Morawiecki і його колеги з Чехії та Словенії Petr Fiala і Janez Jansa. На думку Матеуша Моравецькі, Європа повинна зрозуміти, що вона повинна вистояти й перемогти разом з Україною, інакше це буде не Європа, а переможена, деморалізована та жалюгідна версія себе колишньої. Політик прагне сильної й рішучої Європи: *Europa muss verstehen, dass es nie wieder dasselbe sein wird, wenn es die Ukraine verliert – es wird nie mehr Europa sein. Vielmehr wird es eine besiegte, gedemütigte und erbärmliche Version seines früheren Selbst sein* [10]. Із метою спонукання до роздумів політик навмисно використовує антитезу *сильної Європи-переможця* в спільній боротьбі з Україною на противагу *переможений, деморалізований і жалюгідній версії себе колишньої*. Помітний ступінь градації відчуваємо при повторі *es nie wieder ... sein, заміні (субституції) nie dasselbe sein wird – nie mehr Europa sein – eine besiegte, gedemütigte und erbärmliche Version seines früheren Selbst sein*. Прем'єр-міністр Словенії Янез Янша послуговується прийомом стилістичної ізоляції (парцеляції, нім. *Isolierung*): *“In den letzten Jahren haben wir über große europäische Werte diskutiert, meist eine theoretische Debatte. Dann haben wir plötzlich gemerkt, dass diese grundlegenden europäischen Werte tatsächlich existieren. Und dass sie bedroht sind. Und dass die Europäer sie verteidigen. Mit ihrem Leben. In der Ukraine. Daher sollte die EU der Ukraine so bald wie möglich den Kandidatenstatus zuerkennen*“ [10]. Політик підкреслює, що в останні роки йшлося багато про **європейські цінності**, але це були переважно абстрактні дебати. Лише нині всі зрозуміли, що фундаментальні поняття насправді існують. *І що їм погрожують. І що їх захищають. Своім життям. В Україні*. Завдяки таким коротким еліптичним структурам відбувається наростання семантичної значущості: *європейським цінностям загрожують – їх захищають – своїм життям – в Україні*. Саме тому ЄС повинен якомога швидше надати Україні статус кандидата в члени Європейської Спільноти.

24 червня 2022 р. глави урядів 27 країн ЄС надали Україні та Молдові статус кандидатів у члени ЄС. Президент Ради Шарль Мішель говорив про історичний момент (*historischer Moment*). Президентка Європейської комісії Урсула фон дер Ляйн зазначила в цьому контексті, що це «хороший день для Європи» (*Das ist ein guter Tag für Europa*) [15]. Метафори *historischer Moment* і *Das ist ein guter Tag für Europa* імплікують готовність об'єднаної Європи прийняти у свою спільноту тих, хто бореться за свободу й демократію.

Європа показала єдність і відкритість для прийняття біженців з України. У Брюсселі на засіданні Ради з питань юстиції та внутрішніх справ погоджено процедуру спрощеного й небюрократичного прийняття біженців з України всіма країнами Європейського Союзу. Міністерка внутрішніх справ Німеччини Ненсі Фрезер назвала російську війну проти України нелюдською, злочинною, загарбницькою війною проти України (*unmenschlicher und verbrecherischer Angriffskrieg gegen die Ukraine*), яка спричиняє неймовірні страждання (*verursacht unvorstellbares Leid*). На тлі таких жахливих подій Європа стає пліч-о-пліч (*Angesichts dieser schrecklichen Ereignisse steht Europa Seite an Seite*) [2]. На рівні урядів країн Європейської Спільноти прийнято низку законів для гідного забезпечення українських біженців, а саме: надання соціальних виплат, дозволу на перебування, забезпечення тимчасовим житлом, вивчення мови з метою інтеграції в європейський ринок праці, доступу українських дітей та студентів до навчання тощо. Спільним фронтом виступила вся Європа, а також ті країни, що не входять до ЄС. Хорошим прикладом можуть слугувати Швейцарія й Великобританія на чолі із її тодішнім прем'єр-міністром Борисом Джонсоном.

Вражає велика готовність громадян Європи допомогти всім тим українцям, які шукають притулок у Європі від війни. Із приватної ініціативи європейці давали пожертвування, власними автівками виїжджали до українського кордону, щоб забрати українських дітей і жінок, поселяли їх у своїх домівках, забезпечували продуктами харчування тощо. І хоча війна затягнулася та спостерігаємо різні тлумачення санкцій проти російського агресора, оскільки вони означають поступитися своїм комфортом та бути заощадливими, більшість європейців готова набратися терпіння, поки росія не припинить свою агресію. Європа зазнає випробувань на стійкість. Проте ефективно захистити Європу може лише співпраця з НАТО. Про це заявив 20 лютого на Мюнхенській конференції секретар альянсу Єнс Столтенберг [6]. Поодинці ані ЄС, ані НАТО не мають необхідних важелів, щоб подолати сучасні виклики.

Саме цю тему порушила у своїй промові на форумі New School із питань трансатлантичної співпраці, що відбувся 2 серпня 2022 р. в Нью-Йорку, міністерка закордонних справ Німеччини Anna Lena Baerbock [9]. Вона наголосила, що війна росії порушує європейський мирний порядок, який побудовано після падіння залізної завіси. Президент путін хоче світу, де панує закон найсильнішого, а не верховенство права, світу, де великі держави можуть легко поглинути менші держави за своїм бажанням: "*Der 24. Februar hat unsere Welt verändert, er hat Europa*

verändert. Er markiert den Zeitpunkt, an dem Russland seinen erbarmungslosen Krieg gegen die Ukraine begonnen hat. Einen Krieg, der das Ziel verfolgt, ein unabhängiges Nachbarland auszulöschen und dessen Identität zu unterdrücken. Präsident Putin hat das als Befreiungskrieg bezeichnet, aber Russlands Panzer und Raketen bringen keinen Frieden und keine Freiheit, sondern Tod und Zerstörung über Städte, Häuser und Geburtskliniken in der Ukraine. Russlands Krieg bricht auch mit der europäischen Friedensordnung, die wir nach dem Fall des Eisernen Vorhangs aufgebaut haben; er verhöhnt das Völkerrecht und die Charta der Vereinten Nationen (VN). Präsident Putin möchte eine Welt, in der das Recht des Stärkeren gilt, nicht die Stärke des Rechts, eine Welt, in der Großmächte sich nach Belieben kleinere Staaten einfach einverleiben können“ [9]. Промова є метафоричною й образною. Дата 24 лютого персоніфікується з тією силою, що змінила світ та Європу. Перед очима постає образ росії як бруталного руйнівника, що розпочав нещадну війну (*erbarmungslosen Krieg*). Вона руйнує, стирає з лиця землі міста та села, приносить смерть (*Russlands Panzer und Raketen bringen keinen Frieden und keine Freiheit, sondern Tod und Zerstörung über Städte, Häuser*). Війна росії також порушує європейський мирний порядок, вона є насмішкою над міжнародним правом.

За останні місяці в суспільстві багато чого змінилося. Німецькі громадяни почали ще більше цінувати трансатлантичне партнерство. Але американці теж зрозуміли, що Європа важлива для них. Зараз настав той момент, коли обидва континенти повинні створити спільне лідерське партнерство. І Німеччина в європейській спільноті повинна відіграти ключову роль у просуванні цієї ідеї: *“In den letzten Monaten haben Deutschland, Europa und die USA entschlossen beieinander gestanden – vielleicht so eng wie noch nie seit Ende des Kalten Krieges.*

Heute, in der Welt einer neuen Ära, <...> sehen wir klar: Jetzt ist der Moment da, in dem wir sie schaffen müssen: eine gemeinsame Führungspartnerschaft. Nicht nur wir als Deutsche und Amerikaner – wie wir vor dreißig Jahren dachten, sondern wir als Europäer und Amerikaner. Und es obliegt meinem Land innerhalb der EU, das maßgeblich und mit voranzubringen“ [9].

Висновки й перспективи подальшого дослідження. На основі проведеного аналізу виведено такі змістові та ціннісні зміни концепту EUROPA, що відбулись у свідомості європейців після повномасштабного вторгнення російських військ в Україну: російське вторгнення в Україну є початком нової ери й нової Європи; нова реальна загроза війни в Європі вища, ніж вона була впродовж тривалого часу; страждання України є моральним викликом для Європи та світу; Європа не буде стояти осторонь; невинуватна агресія росії ще більше згуртувала Європу; громадяни Європи повинні бути готові платити ціну за захист ліберальних європейських цінностей; путін веде війну проти Європи в цілому, проти демократії, верховенства права й свобод, які є універсальними цінностями; великі європейські цінності захищаються в Україні ціною життя; Європа стоїть перед випробуванням на стійкість; Європа демонструє єдність і відкритість у прийнятті біженців з України; Європа може бути ефективно захищена лише у співпраці обох континентів – європейського й американського (ЄС і НАТО); Німеччина повинна відігравати ключову роль у Європейському Союзі в просуванні трансатлантичного співробітництва та тим самим безпеки Європи.

Отже, дискурс європейських політиків характеризується низкою стилістичних засобів, які увиразнюють актуальну ситуацію в європейському просторі. 24 лютого 2022 р. персоніфікується з тією силою, що змінила світ та Європу. Перед очима постає образ росії як брутального руйнівника (*Russlands Panzer und Raketen bringen keinen Frieden und keine Freiheit, sondern Tod und Zerstörung über Städte, Häuser*), що порушує європейський мирний порядок. Проте на тлі таких жахливих подій Європа згуртувалась і стоїть пліч-о-пліч (*Angesichts dieser schrecklichen Ereignisse steht Europa Seite an Seite*). Стилiстичні антитези *die Autokraten – die Demokraten; starkes – schwaches Europa* імплікують образ *сильної Європи-переможця* в спільній боротьбі з Україною на протипагу переможень, деморалізованої і жалюгідної версії себе колишньої (*Europa muss verstehen, dass es nie wieder dasselbe sein wird, wenn es die Ukraine verliert – es wird nie mehr Europa sein. Vielmehr wird es eine besiegte, gedemütigte und erbärmliche Version seines früheren Selbst sein*). Стилiстичний синтаксис, як-от повтори, субституції (*nie dasselbe sein wird – nie mehr Europa sein*), короткі речення (*Und dass sie (diese grundlegenden europäischen Werte) bedroht sind. Und dass die Europäer sie verteidigen. Mit ihrem Leben. In der Ukraine.*), парцеляція тощо, сприяє семантичній градації й дає змогу повніше розкрити зміст, який компресує в собі сучасна Європа.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у вивченні концептів EUROINTEGRATION та OFFENE GESELLSCHAFT.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гнатюк М., Черногор Я. Зародження ідей об'єднання Європи. *Вiче: теоретичний і громадсько-політичний журнал*. 2010. № 20. С. 13–15.
2. Інформаційний бюлетень Міністерства внутрішніх справ Німеччини від 03.03.2022 р. URL: <https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/kurzmeldungen/DE/2022/03/ji-rat-20220303.html> (дата звернення: 12.08.2022).
3. Лисецька Н.Г. Концепт “Європа” у німецькій лінгвокультурі. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Серія «Філологічні науки»*. 2016. Кн. 1. С. 175–180. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2016_1_36.
4. Мюнклер Г. Європа як політична ідея. *Незалежний культурологічний часопис “І”*. Україна – ЄС. 2008. URL: <http://www.ji.lviv.ua/n50texts/muenkler.htm>.
5. Прихода Я. Концепт «Європа» в українській публіцистиці: когнітивно-лінгвістичні аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.08. Львів, 2005. 16 с.
6. Укрінформ від 20.02.2021 р. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3194229-tilki-razom-es-i-nato-mozut-zahistiti-evropu-stoltenberg.html> (дата звернення: 12.08.2022).
7. Adenauer Konrad. URL: <https://www.konrad-adenauer.de/zitate/europa/> (дата звернення: 29.05.2024).
8. Barkowski R.F. Die Ottonen und das Konzept eines vereinten Europa. Berlin : Partas Verlag Berlin. 2014. 140 S.
9. Bulletin der Bundesregierung N98-2 vom 3. August 2022. Rede der Bundesministerin des Auswärtigen, Annalena Baerbock, zu den transatlantischen Beziehungen am 2. August 2022 in New York. URL: <https://www.bundesregierung.de/resource/blob/975>

954/2068780/64eea54061431667dd0099feb2a51566/98-2-bmaa-transatlantisch-data.pdf?download=1 (дата звернення: 11.08.2022).

10. EU-Spitzenpolitiker in Kyjiw : Ukraine verteidigt „echte“ europäische Werte (von Aleksandra Krzystoszek, Aleksandra Brozowski und Aneta Zachova). EURACTIV vom 16.03.2022. URL: <https://www.euractiv.de/section/eu-aussenpolitik/news/eu-spitzenpolitiker-in-kyjiw-ukraine-verteidigt-echte-europaeische-werte/> (дата звернення: 10.08.2022).

11. Hölter K. Was wir heute immer noch von Helmut Kohl über Zusammenhalt lernen können vom 17.06.2017. URL: <https://www.spiegel.de/panorama/helmut-kohl-seine-besten-zitate-ueber-europa-a-00000000-0003-0001-0000-000001435379> (дата звернення: 08.08.2022).

12. Kommissionspräsidentin von der Leyen zum Krieg in der Ukraine : „Auch für die EU steht viel auf dem Spiel“ WEB der Europäischen Union vom 06.05.2022. URL: https://germany.representation.ec.europa.eu/news/kommissionsprasidentin-von-der-leyen-zum-krieg-der-ukraine-auch-fur-die-eu-steht-viel-auf-dem-spiel-2022-05-06_de (дата звернення: 11.08.2022).

13. Lysetska N.H. Konzept “Europa” an der Schwelle zweier Jahrtausende. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія»*. 2020. Вип. № 9 (77). С. 51–55. [https://doi.org/10.25264/2519-2558-2020-9\(77\)-51-55](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2020-9(77)-51-55).

14. Ukraine: EU-Abgeordnete fordern schärfere Maßnahmen und Solidarität. Aus: Aktuelles. Europäisches Parlament vom 09.03.2022. URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/de/headlines/eu-affairs/20220304STO24707/ukraine-eu-abgeordnete-fordern-scharfere-massnahmen-und-solidaritat> (дата звернення: 10.08.2022).

15. Ukraine und Moldau sind jetzt EU-Beitrittskandidaten vom 23.06.2022. URL: <https://www.zeit.de/politik/ausland/2022-06/eu-staaten-erklaeren-ukraine-und-moldau-zu-beitrittskandidaten> (ZEIT ONLINE) (дата звернення: 11.08.2022).

16. Ukraine-Konflikt: Kriegsgefahr in Europa so hoch wie lange nicht mehr vom 19.01.2022. (дата звернення: 08.08.2022). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=alcVyMrn5Zw>.

REFERENCES

1. Hnatiuk, M., & Chornohor, Ya. (2010). Zarodzhennia idei obiednannia Yevropy [The emergence of ideas of European unification]. *Viche: teoretychnyi i hromadskopolitychnyi zhurnal [Viche: a theoretical and socio-political journal]*, № 20. Kyiv: Verkhovna Rada Ukrainy, p. 13–15 [in Ukrainian].

2. Informatiinyi biuletyn Ministerstva vnutrishnikh sprav Nimechchyny vid 03.03.2022 r. [Information Bulletin of the German Ministry of the Interior of 03.03.2022]. Retrieved from <https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/kurzmeldungen/DE/2022/03/ji-rat-20220303.html> [in Germany].

3. Lysetska, N.H. (2016). Kontsept “Europa” u nimetski linhvokulturi. [The concept of “Europe” in German linguistic culture]. *Naukovi zapysky NDU im. M. Hoholia. Filolohichni nauky [Scientific Notes of the N.Gogol National University. Philological sciences]*, book 1, p. 175–180 [in Ukrainian].

4. Miunkler, H. (2008). Evropa yak politychna ideia. [Europe as a political idea.]. *Nezalezhnyi kulturolohichni chasopys “I”. Ukraina – YeS [Independent cultural magazine “Yi”. Ukraine - EU]*. Retrieved from <http://www.ji.lviv.ua/n50texts/muenkler.htm> [in Ukrainian].

5. Prykhoda, Ya. (2005). Kontsept Yevropa v ukrainskii publitsystytsi: kohnityvno-linhvistychni aspekty: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.01.08. [The concept of Europe in Ukrainian journalism: cognitive and linguistic aspects: PhD thesis: 10.01.08.] Lviv, 16 p. [in Ukrainian].

6. Ukrinform vid 20.02.2021. [Ukrinform, 20.02.2021.] Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3194229-tilki-razom-es-i-nato-mozut-zahistiti-evropu-stoltenberg.html> [in Ukrainian].

7. Adenauer, Konrad. Retrieved from <https://www.konrad-adenauer.de/zitate/europa/>.

8. Barkowski, R.F. (2014). Die Ottonen und das Konzept eines vereinten Europa. [The Ottonians and the concept of a united Europe]. Berlin: Partas Verlag Berlin. 140 S. [in Germany].

9. Bulletin der Bundesregierung N98-2 vom 3. August 2022. Rede der Bundesministerin des Auswärtigen, Annalena Baerbock, zu den transatlantischen Beziehungen am 2. August 2022 in New York. Retrieved from <https://www.bundesregierung.de/resource/blob/975954/2068780/64eea54061431667dd0099feb2a51566/98-2-bmaa-transatlantisch-data.pdf?download=1>.

10. EU-Spitzenpolitiker in Kyjiw: Ukraine verteidigt „echte“ europäische Werte (von Aleksandra Krzystoszek, Aleksandra Brozowski und Aneta Zachova). EURACTIV vom 16.03.2022. Retrieved from <https://www.euractiv.de/section/eu-aussenpolitik/news/eu-spitzenpolitiker-in-kyjiw-ukraine-verteidigt-echte-europaeische-werte/>.

11. Hölter, K. (2017). Was wir heute immernoch von Helmut Kohl über Zusammenhalt lernen können vom 17.06. Retrieved from <https://www.spiegel.de/panorama/helmut-kohl-seine-besten-zitate-ueber-europa-a-00000000-0003-0001-0000-000001435379> (дата звернення: 08.08.2022).

12. Kommissionspräsidentin von der Leyen zum Krieg in der Ukraine: „Auch für die EU steht viel auf dem Spiel“ WEB der Europäischen Union vom 06.05.2022. Retrieved from https://germany.representation.ec.europa.eu/news/kommissionsprasidentin-von-der-leyen-zum-krieg-der-ukraine-auch-fur-die-eu-steht-viel-auf-dem-spiel-2022-05-06_de.

13. Lysetska, N.H. (2020). Konzept „Europa“ an der Schwelle zweier Jahrtausende. [The Concept „Europa“ on the Threshold of two Millennia]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu „Ostrozka akademiia“. Serii „Filolohiia“ [Scientific Notes of the National University of Ostroh Academy. Series „Philology“]*. Ostroh: NaUoA Publishing House, issue 9(77), p. 51–55 [https://doi.org/10.25264/2519-2558-2020-9\(77\)-51-55](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2020-9(77)-51-55). [in Germany].

14. Ukraine: EU-Abgeordnete fordern schärfere Maßnahmen und Solidarität. Aus: Aktuelles. Europäisches Parlament vom 09.03.2022. Retrieved from <https://www.europarl.europa.eu/news/de/headlines/eu-affairs/20220304STO24707/ukraine-eu-abgeordnete-fordern-scharfere-massnahmen-und-solidaritat>.

15. Ukraine und Moldau sind jetzt EU-Beitrittskandidaten vom 23.06.2022. Retrieved from <https://www.zeit.de/politik/ausland/2022-06/eu-staaten-erklaeren-ukraine-und-moldau-zu-beitrittskandidaten> (ZEIT ONLINE)

16. Ukraine-Konflikt: Kriegsgefahr in Europa so hoch wie lange nicht mehr vom 19.01.2022. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=a1cVyMrn5Zw>.